Kennisnet

TEAMWERK
Op naar een digitaal geletterde school

Ga actief aan de slag en boek samen resultaat

Kennisnet

TEAMWERK
Aan de slag met je team!

Er komen *kerndoelen Digitale Geletterdheid*. Welke voorbereidingen tref je als school om een vliegende start te maken? Doe met je team een of meer van deze praktische én leuke sessies van Kennisnet. Al in één sessie van een uurtje zet je *the next step* en boek je samen een concreet resultaat.

Je hoeft niet alle 8 sessies te doen. Kies wat past bij je team!

Sessie 1 Onze definitie:
dit betekent digitale geletterdheid bij ons op school

Sessie 2 Onze huidige situatie:
zo staan we ervoor met digitale geletterdheid

Sessie 3 Onze ideale situatie:
ons toekomstbeeld voor digitale geletterdheid

Sessie 4 Onze visie:
zo zien wij digitale geletterdheid

Sessie 5 Ons plan van aanpak:
zo slaan we de brug tussen visie en praktijk

Sessie 6 Ons draagvlak:
zo maken we betrokkenen enthousiast!

Sessie 7 Onze bestaande vakken:
zo integreren we digitale geletterdheid

Sessie 8 Digitale geletterdheid als apart vak:
bij deze leerlijnen sluiten we aan

WAAROM deze creatieve werkvormen?

In de serie Teamwerk Digitale Geletterdheid bieden we frisse werkvormen om teams op nieuwe, inspirerende manieren aan de slag te laten gaan met het thema Digitale Geletterdheid.

Als voormalig schoolleider en als transitiecoach in het onderwijs heb ik ervaren hoe inspirerend het is om gebruik te maken van creatieve werkvormen. Door niet alleen ons brein, maar ook onze creatieve en speelse kant aan te spreken, stimuleer en versterk je de motivatie van deelnemers en kom je als team tot nieuwe inzichten.

Ik hoop dat deze 8 werkvormen je uitnodigen om samen een stap te zetten richting integratie van DG in jullie onderwijs. Voel je vrij om werkvormen naar eigen inzicht aan te passen. Door bijvoorbeeld langer de tijd te nemen, grappige elementen toe te voegen of juist weg te laten. Zo maak je elke werkvorm passend voor jullie specifieke situatie.

Ik wens jullie inspirerende sessies met waardevolle en concrete resultaten!

Nadia Demaret
- Senior adviseur digitale geletterdheid

Bij digitale geletterdheid gaat het om een samenspel van basisvaardigheden ict, informatievaardigheden, mediawijsheid en computational thinking. Als je er onbekend mee bent, zul je misschien denken: hoe krijgen we dat voor elkaar? Digitale geletterdheid is een serieuze zaak, maar neem het niet te ernstig. Maak digitale geletterdheid een samenspel van collega's. Met deze werkvormen die in een uur te doen zijn.

Remco Pijpers
- Strategisch adviseur digitale geletterdheid

Hoe weerbaar zijn jullie leerlingen tegen online sensatie? Klikken ze op elk bericht? In deze tijd van (deep)fakes en nepnieuws is digitale geletterdheid van groot belang.

Wat verstaan jullie op school precies onder 'digitale geletterdheid'? Praat iedereen langs elkaar heen? Definieer samen met jullie team dit brede begrip.

Hoe? Creëer in het 'lab' je eigen digi-dier!

SESSIE 1 DEFINIEER

Labtijd 60 minuten

Kernvraag Wat verstaan we op onze school samen onder ‘digitale geletterdheid’?

Na dit lab hebben jullie een gezamenlijk beeld: ‘Deze definitie van digitale geletterdheid vormt ons uitgangspunt. Zo praten we straks niet langs elkaar heen!’

Creëer jullie eigen digi-dier!

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Startrondje: 5 minuten	**DNA-materiaal**	**Ik zie, ik zie ...** Wat zie jij direct voor je als je denkt aan ‘digitale geletterdheid’? ▪ Associeer samen vrij op deze vraag ▪ Maak minimaal 3 keer een snel rondje in het team en zeg om de beurt het eerste wat in je opkomt ▪ Eén persoon verzamelt de woorden op een flap NB. Ga nog niet in discussie, dit is een brainstorm om ‘DNA’-materiaal te verzamelen!
In duo’s: 10 minuten	**Mijn topdier**	**Wat vertelt jouw favoriete dier jou?** ▪ Zoek een plaatje van jouw favoriete dier ▪ Bevraag elkaar kort: - Waarom is dit jouw favoriete dier? Noem minimaal 3 eigenschappen! - Wat zeggen deze eigenschappen over wat jij belangrijk vindt aan digitale geletterdheid? ▪ Plak jouw dier op een vel papier. Zet de eigenschappen eromheen. Teken een grote praatwolk met: ‘Ik vind digitaal geletterde leerlingen belangrijk, omdat ...’
Individueel: 10 minuten	**Leefgebied**	**Binnen welk gebied leeft jouw dier?** ▪ Teken een begrensd ‘leefgebied’ om jouw dier, bijvoorbeeld een weiland of een hok ▪ Wat versta jijzelf onder digitale geletterdheid? Schrijf jouw snelle, voorlopige definitie binnen het leefgebied. Wat hoor er wel bij? ▪ Schrijf buiten het leefgebied: wat hoort voor jou niet bij digitale geletterdheid?

In team: 15 minuten	**In de reageerbuis**	**Hoe creëren we een gezamenlijk favoriet dier?** ▪ Hang al jullie dieren + leefgebieden naast elkaar op. Loop ze samen langs en reageer: - Zien jullie overeenkomsten tussen hun uitspraken en hun leefgebieden (definities + wat er wel en niet bij hoort)? - En zien jullie verschillen? ▪ Pak een nieuw vel. Doe al deze 'stukjes DNA' in een reageerbuis en brouw een gezamenlijk dier! Hoe groot is zijn leefgebied? ▪ Noteer steekwoorden of maak een gezamenlijk beeld, bijvoorbeeld door dieren door te knippen en aan elkaar te plakken …
In team: 15 minuten	**Nieuw dier**	**Hoe definiëren we ons nieuwe dier?** ▪ Hoe formuleren we onze gezamenlijke definitie van digitale geletterdheid? Eén iemand schrijft een concept op basis van input uit de vorige opdrachten ▪ Hanteren we de vier componenten van het Model digitale geletterdheid van SLO als uitgangspunt? ▪ Of gebruiken we de zes thema's van het ontwikkelteam digitale geletterdheid van Curriculum.nu als uitgangpunt? ▪ Als we hiernaar kijken: hoe staan onze leerlingen ervoor op het gebied van digitale geletterdheid? (Denk ook aan de Basisvaardigheden)
In team: minuten	**Het lab uit!**	**Hoe maken we ons nieuwe dier levensvatbaar buiten 'het lab'?** ▪ Hoe delen we onze (nieuwe) definitie van digitale geletterdheid? Oftwel: hoe zorgen we dat alle betrokkenen in onze school weten wat wij eronder verstaan? ▪ Op welke onderdelen is verduidelijking nodig en hoe gaan we daarmee 'de boer op'? Rond af met duidelijke conclusie: wie gaat wat doen met onze gezamenlijke uitkomsten? **Tip: deel je definitie!** Zet de resultaten van jullie teamsessie op een aantrekkelijke manier in de cloud (met het nieuwe gefotoshopte dier erbij?) Nodig alle collega's uit jullie nieuwe favoriete 'dier' te *liken* of een reactie te geven. Zo vergroot je het draagvlak voor jullie vervolgstappen! **Tip: haak aan bij een netwerk dat jullie sterker maakt** Samen sta je sterker. Het aantal interessante netwerken op het gebied van digitale geletterdheid groeit. Uit de innovatieprojecten van de PO-Raad ontstaan nieuwe groepen pioniers die hun kennis graag delen. Dus: vraag jullie af bij wie jullie kunnen aansluiten in aanloop naar de introductie van de nieuwe kerndoelen.

TIPS

Vier tips voor de ‘laborant’

- Zorg voor een vrolijke sfeer, zie de teamsessie als een uitje! Dit is jullie eerste verkenning van het thema ‘digitale geletterdheid’. Ieders beelden en ideeën zijn welkom. Maak dit doel vooraf duidelijk aan het team.
- Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een ‘medelaborant’ dit doet!
- Bereid jullie lab-sessie goed voor. Bijvoorbeeld zo:
  - Vraag iedereen vooraf een plaatje van zijn favoriete dier mee te brengen.
  - Zet een vrolijk muziekje op als je team binnenkomt.
- Start met de uitleg dat mensen vaak langs elkaar heenpraten bij abstracte zaken.

PS. Doen jullie deze lab-sessie online? Maak dan gebruik van break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

Jullie lab-lijstje

- ☐ Plaatjes van dieren
- ☐ Een print of digitale presentatie van het model digitale geletterdheid (SLO en Kennisnet) of de zes thema’s van Ontwikkelteam digitale geletterdheid van Curriculum.nu
- ☐ Scharen en lijm
- ☐ A4’tjes
- ☐ Flip-overvellen + stiften
- ☐ Elementen die de lab-sessie creatief aankleden (laboratoriumglaswerk?)

Breid de labsessie uit met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Baken een gebied in jullie ruimte af als ‘leefgebied’ (bijvoorbeeld met grastapijt of een groene deken) en laat teamleden op dit ‘weiland’ neerleggen: wat hoort wel bij digitale geletterdheid? En ernaast: wat niet? Oftewel, wat valt binnen de definitie en wat niet?

Water naar de *flat earth* dragen?

... of snappen jullie leerlingen dat algoritmes ze opjagen?

Ken je leerlingen die geloven dat de aarde plat is ('flat earthers')? In deze tijd van wereldwijde online complottheorieën is digitale geletterdheid van leerlingen belangrijker dan ooit.

Hoe staat jullie school er op dit moment voor op het gebied van digitale geletterdheid? Inventariseer samen met het team wat jullie allemaal al doen. Breng de huidige situatie in kaart. Hoe? Maak een wereldreis om de (ronde) aardbol in 1 uur!

SESSIE 2 SITUATIE NU

Reis rond de aardbol ...

Reisduur 60 minuten

Kernvraag Hoe ziet de huidige situatie op onze school eruit op het gebied van digitale geletterdheid? Kijk ook naar beleid dat daarmee verbonden is, bijvoorbeeld over burgerschap.

Na deze wereldreis ... hebben jullie een eerste beeld: 'Op déze basis kan onze school voortbouwen en ontwikkelen. Dit is ons vertrekpunt voor de volgende stap.'

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Maak samen een rondreis om de aarde! Beantwoord bij elk continent een vraag ...

Startrondje: 5 minuten	**Europa**	**Waar staan we nu?** Noem ieder maximaal 3 kreten die in je opkomen! Schrijf ze bij het continent Europa
In duo's: 10 minuten	**Afrika**	**Wat doen we allemaal al aan digitale geletterdheid?** Brainstorm in duo's en maak lijstje met álles wat in je opkomt. Dit is een quick-scan. Denk aan: ▪ In welke vakken, lessen of projecten besteden we al aandacht aan digitale geletterdheid? ▪ Op welke manier doen we dat? ▪ Welke plannen hebben we waarin ook digitale geletterdheid kan passen? ▪ Welke lesmaterialen zetten we in en welke leerdoelen zijn hieraan gekoppeld? ▪ Hoe houden we op dit moment de ontwikkeling van leerlingen in de gaten op dit vlak? Hang of schrijf de lijstjes bij dit continent
Individueel: 5 minuten In team: 10 minuten	**Azië**	**Wat gaat er allemaal goed? Waar zijn we blij mee of trots op?** ▪ Maak individueel een lijstje met minimaal 7 punten die goed gaan en waarom ze goed gaan ▪ Eén teamlid schrijft de eigen 7 punten op het uitgeprinte of getekende continent ▪ De volgende vult aan wat er nog niet staat ▪ Waar zitten kansen op doorontwikkeling?

→

Individueel: 5 minuten	**Australië**	**Wat kan er beter?** Schrijf individueel de belangrijkste 3 punten op die volgens jou beter moeten!
In team: 10 minuten	**Antarctica**	**Waar zitten onze blinde vlekken? Wat blijft buiten beeld?** Maak rondje. Noem een voor een 1 blinde vlek en noteer op het continent
In team: 10 minuten	**Zuid-Amerika**	**Wat is de draagkracht van ons team?** Heeft jullie team genoeg tijd en ruimte om de volgende stap te zetten met het thema digitale geletterdheid? ▪ Gooi elkaar een (wereld)bal toe en geef per persoon kort antwoord op deze vraag: ja, nee, twijfel, grote draagkracht ▪ Gooi nog een keer er vertel wat er volgens jou nodig is ▪ 1 teamlid noteert lijstje bij dit continent
In team: 5 minuten, 1 iemand noteert op flip-over	**Noord-Amerika**	**Hoe komen we goed thuis?** Kom 'thuis' met een koffer met duidelijke conclusies! Rond jullie reis af: ▪ Wat betekenen de inzichten van vandaag voor onze visie? ▪ Wat is een eerste stapje dat we kunnen zetten? ▪ Wie gaat wat doen met de opgehaalde punten? ▪ Hoe betrekken we de rest van de school bij deze inventarisatie? **Tip 1: deel de huidige situatie** Zet de resultaten van jullie inventariserende reis op een aantrekkelijke manier in de cloud (foto's erbij?) Nodig alle collega's en betrokken leidinggeven uit bij te dragen of aan te vullen. Gezamenlijk als school aan een document werken, brengt kennisdeling op gang én vergroot het draagvlak voor jullie vervolgstap! **Tip 2: analyseer de rollen** Het kan handig en interessant zijn om de huidige (en de gewenste) situatie te analyseren aan de hand van de verschillende partijen die bij het leerproces betrokken zijn, zoals de klas, de leraar, de schoolleiding, de ouders en bibliotheken. Op Wikiwijs staat een checklist voor een rollenanalyse.

TIPS

Drie tips voor de 'reisleider'

- Zorg voor tempo. Behoud zo de energie. Vermijd discussies in deze fase. Het gaat om een positieve inventarisatie. Maak dit doel vooraf duidelijk aan het team.
- Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een reisgenoot dit doet!
- Bereid jullie reis goed voor: zorg dat de 7 continenten beschrijfbaar zijn en dat je liefst samen ook echt fysiek reist! Bewegen door een ruimte geeft plezier.

Bijvoorbeeld zo:
- Leg 7 flipovervellen neer of hang ze op verschillende plekken in de ruimte op.
- Plak op elk vel een uitgeknipt continent (of knip de vellen in de vorm van elk continent) + zet er de vraag die erbij hoort bij.
- Reis met elkaar rond.
- Toch liever zitten of in combinatie met de grote vellen?
- Print per tweetal of per persoon een 'placemat' met de continenten uit met de vragen + nummering in elk continent.
- Laat teamleden zelf schrijven op de placemats.
- Verzamel als reisleider tot slot alles in 1 kaart.

PS. Maken jullie de wereldreis online? Gebruik dan breakoutrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

Jullie paklijstje

- ☐ Een strandbal (opblaasbare wereldbol?)
- ☐ Uitgeprinte continenten, download bijvoorbeeld hier.
- ☐ Flip-overvellen + stiften
- ☐ A4'tjes
- ☐ Geeltjes
- ☐ Elementen die de sessie verder aankleden (wandkaarten, koffers, een lekker hapjes per continent?)

Breid de reis uit met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Vraag teamleden bijvoorbeeld om iets persoonlijks mee te brengen wat ze graag meenemen op reis. Maak een rondje waarin je ze vraagt dit te koppelen aan wat ze graag meenemen op reis naar de digitaal geletterde school.

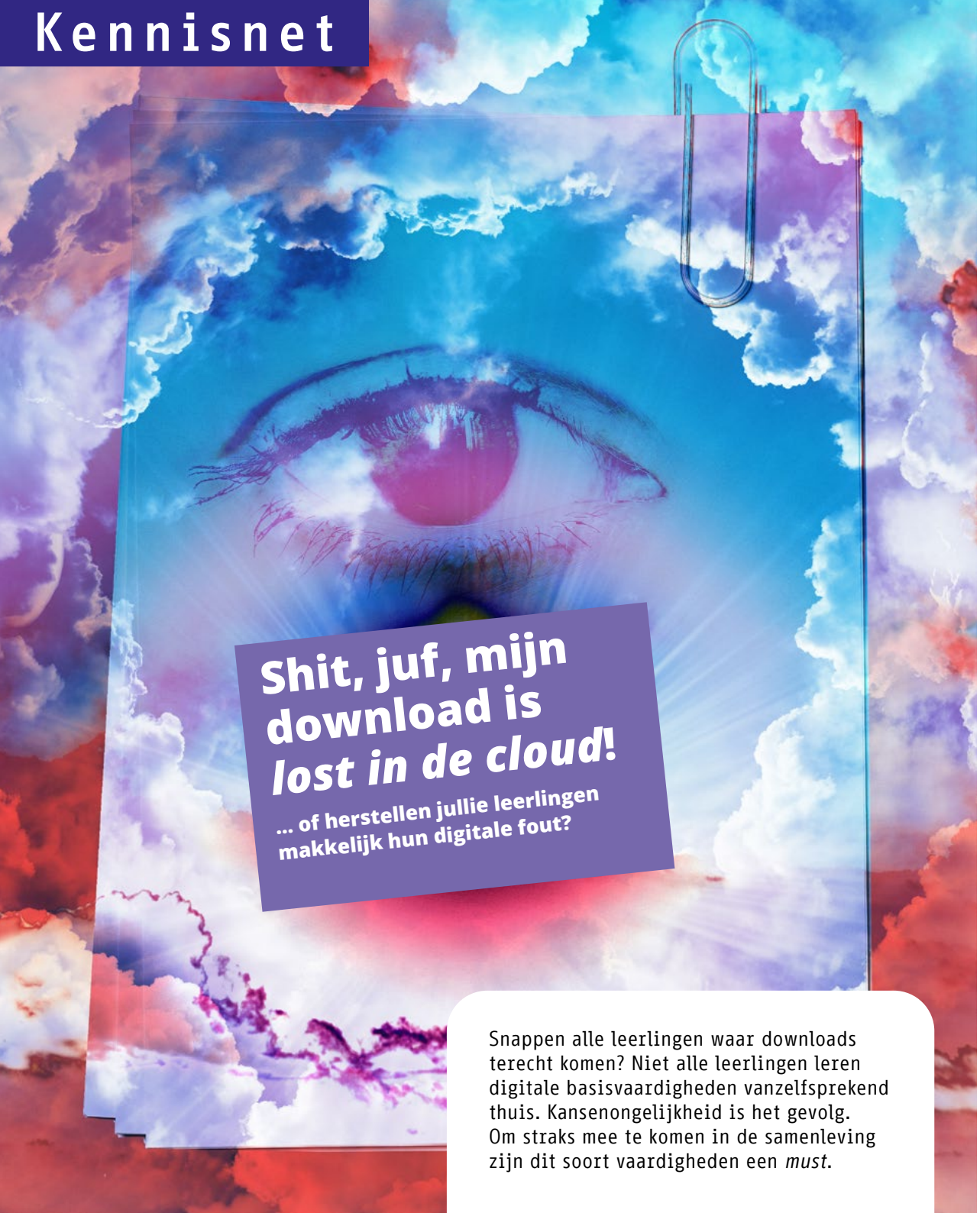

Snappen alle leerlingen waar downloads terecht komen? Niet alle leerlingen leren digitale basisvaardigheden vanzelfsprekend thuis. Kansenongelijkheid is het gevolg. Om straks mee te komen in de samenleving zijn dit soort vaardigheden een *must*.

Welke ideale situatie wil je op jullie school zien op het gebied van digitale geletterdheid?

Bedenk met het team wat jullie toekomstdroom is.

Droom een uurtje weg op jullie eigen pyjamaparty en raak in de wolken!

SESSIE 3 ONZE IDEALE SITUATIE

Droomtijd 60 minuten

Kernvraag Hoe ziet de ideale situatie op onze school eruit op het gebied van digitale geletterdheid van onze leerlingen?

Na deze pyjamaparty ... hebben jullie een gezamenlijk ideaalbeeld: 'Zo zien wij de toekomst van digitale geletterdheid op onze school. Dit is onze stip op de horizon: de school ontwikkelt zich richting dit beeld.' Zo'n gezamenlijk ideaalbeeld geeft krachtig richting aan jullie vervolgstappen.

Pyjamaparty in the cloud

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Startrondje om in dromenland te komen: 5 minuten	**In de wolken**	**Ik raak in de wolken van ...** ▪ Maak één voor één deze zin af ▪ Bijvoorbeeld zo: ga samen staan en laat een ballon zweven in de lucht ▪ Wie de ballon krijgt, maakt de zin af ...
In duo's: 10 minuten	**Stap in bed met ...**	**Wat is jullie droom? Hoe ziet de ideale situatie eruit?** ▪ Maak tweetallen en knip een A4'tje in de vorm van een wolk ▪ Associeer samen vrij op de vraag: hoe ziet onze ideale situatie voor digitale geletterdheid op onze school eruit? ▪ Maak een collage van beelden en kreten/woorden (knip uit tijdschriften) ▪ Of maak een mindmap
In team: 15 minuten	**Droom samen**	**Ons gezamenlijke ideaalbeeld** Hang alle wolkjes naast elkaar en loop ze langs: ▪ Wat zijn de overeenkomsten? ▪ Wat zijn de verschillen? Noteer of maak een gezamenlijk beeld, bijvoorbeeld in een grote nieuwe wolk

Individueel of in duo's: 10 minuten Samen langslopen: 15 minuten	**Droom in detail**	**In de wolken per thema** ▪ Hang een aantal flip-overvellen in de vorm van een wolk op ▪ Zet boven elk vel een specifiek thema, afhankelijk van jullie gezamenlijke droom (zie suggesties hieronder) ▪ Neem per tweetal of per persoon een passende wolk en probeer daar in meer detail te dromen ▪ Bespreek samen de opbrengst en vul aan ***Welke themawolken?*** Je kunt de wolken op verschillende manieren een thema geven: Werk vanuit waarden als kansengelijkheid, rechtvaardigheid en eerlijkheid: ▪ Wat zijn belangrijke waarden voor ons en waarom? ▪ Hoe kun je deze waarden verbinden aan digitale geletterdheid? ▪ Wat vind ik als mens belangrijk bij het uitoefenen van mijn vak? Zie ook: kn.nu/waardenwegen Of maak 4 wolken vanuit het model digitale geletterdheid: ▪ ICT-basisvaardigheden ▪ Informatievaardigheden ▪ Mediawijsheid ▪ Computational thinking Of maak een wolk per vak: ▪ Taal ▪ Geschiedenis ▪ Wereldoriëntatie ▪ Mens en maatschappij ▪ Kunst, etc.
In team: 5 minuten	***Wake-up!***	**Hoe rond je 'wakker' af?** Rond af met een duidelijke conclusie: wie gaat wat doen met de gedeelde dromen? Maken de inzichten van vandaag het nodig om jullie visie op digitale geletterdheid aan te passen? Zo ja, wie gaat dat doen en hoe communiceer je dit? **Tip: deel jullie droombeeld** Zet de resultaten van jullie pyjamaparty op een aantrekkelijke manier in de cloud (foto's erbij?) Nodig alle collega's uit jullie toekomstbeeld te liken of aan te vullen. Zo vergroot je het draagvlak voor jullie vervolgstappen!

Drie tips voor de 'droombegeleider'

- Zorg voor een positieve, dromerige sfeer. 'Ja maar!' en allerlei bezwaren horen niet thuis in deze fase. Je creëert samen een positief toekomstbeeld. Maak dit doel vooraf duidelijk aan het team.
  Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een mededromer dit doet!
- Bereid jullie droomtijd goed voor. Bijvoorbeeld zo:
  - Knip alvast een aantal flip-overvellen in de vorm van wolken en hang ze op verschillende plekken in de ruimte op.
  - Knip A4'tjes alvast in de vorm van een wolk.
- Zet een dromerig muziekje op als je team binnenkomt. Laat ze kort de ogen sluiten.

PS. Doen jullie de pyjamaparty online? Maak dan gebruik van break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

Jullie slaapkamerlijstje

- ☐ Oude tijdschriften of publicaties met plaatjes
- ☐ Scharen, lijm
- ☐ A4'tjes (in vorm van wolk geknipt?)
- ☐ Flip-overvellen (in vorm van wolk geknipt?) + stiften
- ☐ Geeltjes (bestaan ook in wolkvorm!)
- ☐ Leuke elementen die de sessie creatief aankleden (kussens, slaapzakken, pyjama-party?)

Je kunt de pyjamaparty uitbreiden met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Vraag teamleden bijvoorbeeld om vooraf of tijdens de sessie een toekomstverhaaltje te schrijven. Geef ze een startzin:

Het is 2030. Ik wandel door onze school en geloof mijn ogen niet. Droom ik? Nee, ik ben in de ideale toekomst beland!
Ik zie ... Ik hoor ... Ik merk ...

Maak een rondje waarin je iedereen vraagt dit verhaal voor te lezen. Trek gezamenlijk conclusies over jullie digitaal geletterde school van de toekomst!

Zie ook de toolkit van de PO-Raad.

Leerlingen dronken van filterbubbels?

... of mixen ze meerdere bronnen zonder *trubbels*?

Zitten jullie leerlingen gevangen in hun online bubbel? Of maken ze contact met 'echte mensen' en verschillende meningen? Goed burgerschap vraagt om digitale geletterdheid.

Hebben jullie een visie op digitale geletterdheid op jullie school? Of liggen er wel ingrediënten en is een update nodig?

In deze teamsessie mix je alle ingrediënten en formuleer je samen een (aangescherpte) visie op digitale geletterdheid. Hoe?

Kokkerel een sterrendiner met je team in een 'pressurecooker-sessie'! Met bubbels na afloop.

SESSIE 4 ONTWIKKEL JULLIE VISIE

Kooktijd 60 minuten

Kernvraag Wat is onze (aangescherpte) visie op digitale geletterdheid? Met een visie kijkt een school enkele jaren de toekomst in. De visie vertelt: wat wil onze school bereiken in de toekomst op het gebied van digitale geletterdheid?

Na de 'kooksessie' weten jullie: 'Dit is onze (aangescherpte) visie op digitale geletterdheid. Vanuit deze visie werken we als we keuzes maken en stappen zetten. Deze visie passen we steeds weer aan bij nieuwe inzichten.'

Pressurecook een sterrendiner!

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Snel inventariseren in team: 5 minuten	**Onze basis-ingrediënten**	**Waarmee kunnen we onze visie 'voeden'?** Stal samen alle 'ingrediënten' voor deze sessie uit. Alle teamleden schrijven op post-its belangrijke woorden of inzichten uit eerdere sessies. Of schrijf deze 'ingrediënten' op A4'tjes (of op lege flessen en pakjes) en stal uit op een tafel.
In duo's: 10 minuten Terugkoppeling in team: 5 minuten	**Ons bestaande recept**	**Jullie hebben al een visie op digitale geletterdheid?** Bespreek in duo's: ▪ Welke goede voorbeelden uit onze school hebben we opgehaald in vorige sessies? Wat betekent dat voor onze huidige visie? ▪ Wat is de relatie met onze waarden (ethiek)? Zie ook de stap hierna 'Nieuwe ingrediënten' ▪ Wat is de relatie met onze andere beleidsprioriteiten, bijvoorbeeld laaggeletterdheid en burgerschap? ▪ Trek samen een tussenconclusie: is onze huidige visie up-to-dat een inspirerend met het oog op onze ideale toekomst? Concludeer samen in het team: ▪ Antwoord 'nee'? Kijk wat je nodig hebt uit de stap 'Nieuwe ingrediënten' ▪ Antwoord 'ja'? Proost! Ga lekker aan de bubbels.

→

Nieuwe ingrediënten

Verzamel nieuwe ingrediënten om jullie visie (verder) te ontwikkelen

Maak drie flip-overvellen en werk vanuit drie perspectieven:

Individueel:
5 minuten

1. Onze waarden

Individuele reflectie: schrijf door over de volgende vragen:

- Waar lig ik wakker van als ik nadenk over digitalisering van het onderwijs? Waar word ik juist blij van?
- Welke belangrijke waarden liggen daaraan ten grondslag?
- Hoe kan ik deze waarden verbinden aan digitale geletterdheid?
- Wat betekent dat voor mijn leerlingen?

In team:
10 minuten

In het team:

- Zet op de flip-over 'Onze waarden' woorden als gelijke kansen, inclusiviteit, veiligheid, vrijheid, rechtvaardigheid, etc.
- Laat iedereen waarden omcirkelen/stickeren of toevoegen
- Welke waarden staan onder druk? Wat vraagt dat van een visie op digitale geletterdheid?
- Maak samen jullie ingrediëntenlijstje met belangrijkste waarden

In team:
5 minuten

2. Onze pedagogische visie

Kort in het team:

- Hoe vertalen we onze pedagogische visie naar digitale geletterdheid?
- Zien wij voor onszelf een pedagogische opdracht in relatie tot digitale media, of leggen we die verantwoordelijkheid primair bij de ouders? Hoe werken we met hen samen?

In team:
5 minuten

3. De onderwijsopdracht

Koppel de belangrijkste onderwijsdoelstellingen samen aan digitale geletterdheid:

- *Kwalificatie* – Hoe zorgen we dat elke leerling voldoende kennis en vaardigheden heeft om later succesvol een beroep uit te oefenen?
- *Socialisatie* – Hoe leren we elke leerling op een goede manier met anderen samen te leven in de maatschappij?
- *Subjectificatie* – Hoe bouwt elke leerling een eigen identiteit als volwassene op met eigen verantwoordelijkheid?

Hang de nieuwe ingrediëntenlijstjes goed zichtbaar op!

Individueel of in duo's: 5 minuten In team: 5 minuten	**Lekker kokkerellen!**	▪ Formuleer individueel of in tweetallen nu razendsnel een proefversie van de gezamenlijke visie op digitale geletterdheid. Schrijf door! ▪ Presenteer alle 'proefversies' (liefst digitaal) onder elkaar ▪ Eén chefkok mengt, bindt en brengt live op smaak (de visie kan eventueel ook na de sessie aangescherpt worden)
In team: 5 minuten	**Proeven ...**	**Hoe 'smaakt' jullie nieuwe recept?** ▪ Laat de nieuw geformuleerde visie even afkoelen terwijl jullie proosten (met alcoholvrije bubbels?) ▪ Rond jullie kooksessie af met duidelijke conclusies: wie doet wat wanneer en hoe? ▪ Waar hebben we meer tijd voor nodig en wanneer plannen we deze in?
In team: 1 minuut	**Sterren geven!**	**Ik vind de nieuwe visie ...** Sluit af met een supersnel eindrondje. Ieder teamlid beantwoordt in één woord de vraag: hoe 'smaakt' de nieuwe visie? Geef je 1, 2, 3, 4 of 5 sterren? (Steek vingers van je hand op) **Tip: deel jullie (aangescherpte) visie** Zet het resultaat van jullie 'kooksessie' op een aantrekkelijke manier in de cloud. Nodig alle collega's uit om de (aangescherpte) visie te liken of er comments op de geven. Zo vergroot je het draagvlak voor jullie vervolgstappen!

Drie tips voor de 'chefkok'

- Kijk voor meer informatie en hulpmiddelen over visieontwikkeling in het Handboek Digitale Geletterdheid, 3.1. Visie en Bijlage 2 Hulpvragen voor visieontwikkeling. Zie ook deze poster.
- Dit is een *pressurecooker*-sessie. Zorg voor een hoog tempo! Of laat een mede-kok de tijd bewaken (eierwekker?)
- Bereid jullie kooksessie goed voor:
  - Verzamel vooraf voorbeelden van visies en laat die zien, of gebruik de voorbeelden hieronder. Zo maak je concreet wat een visie is.
  - Zorg dat jullie pedagogische visie of onderwijsvisie ergens zichtbaar is (geprint of digitaal).
  - Zorg dat jullie onderwijsopdracht ergens zichtbaar is (geprint of digitaal).
  - Hang alvast flip-overvellen op met bovenaan 'onze basisingrediënten', 'ons bestaande recept', 'onze nieuwe ingrediënten', enz.

PS. Doen jullie de kooksessie online? Gebruik dan break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

Voorbeelden van visies

'Digitale geletterdheid heeft als doel om leerlingen te laten groeien tot actieve, verantwoordelijke en zelfstandige participanten in onze (digitale) maatschappij.' – Bron: curriculum.nu

'Vrijeschool Widar is zich bewust van de digitale ontwikkelingen en ziet het als haar opdracht om leerlingen, samen met ouders, te leren bewust, autonoom, creatief, veilig en gezond met digitale middelen om te gaan. Zodat onze leerlingen zich ook in de digitale wereld aardig, waardig en vaardig kunnen bewegen en ontwikkelen.' – Bron: vswidar.nl

Jullie boodschappen-lijstje

- ☐ Fles (alcoholvrije) bubbels
- ☐ Flip-overvellen + stiften
- ☐ A4'tjes
- ☐ Post-its of stickertjes
- ☐ Elementen die de sessie creatief aankleden (eierwekker, pannen, keukengerei, koksmuts, schorten?)

Verleng je 'kooktijd' met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Vraag teamleden als 'opwarmer' naar hun lievelingsgerecht. Maak een rondje. Vraag elk teamlid hun lievelingsgerecht te beschrijven en te koppelen aan één aspect of criterium voor jullie visie op de digitaal geletterde school. *Voorbeeld: pannenkoeken = eenvoudig recept > de visie moet eenvoudig uit te leggen zijn.*

Nog leuker: breng allemaal een lievelingsgerecht mee en eet voor, tijdens of na afloop van de sessie samen.

Heeft jullie school een visie op digitale geletterdheid?

Sla dan nu een brug tussen visie en praktijk: bouw een helder plan van aanpak. Hoe?

Maak een spannende jungletocht met je team en vind samen jullie weg door het oerwoud!

SESSIE 5 PLAN VAN AANPAK

Maak een spannende jungletocht!

Duur van de 'jungletocht'
60 minuten

Kernvraag Wat gaan we concreet doen om onze visie in praktijk te brengen? Hoe komen we van de huidige situatie in onze ideale toekomst? Oftewel: wat is ons plan van aanpak?

Na deze jungletocht ... weten jullie:
'Dit is ons plan van aanpak. Zo slaan we een brug van visie naar praktijk. Dit is waar we de komende tijd mee aan de slag gaan als school.'

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Jullie startpunt & eindpunt

Creëer aan de ene kant van de ruimte een fysiek startpunt (A) en aan de andere kant van de ruimte een eindpunt (B) voor jullie jungletocht.
A) Startpunt = jullie huidige situatie. Hierover hebben jullie misschien in sessie 2 al materiaal verzameld. Leg de conclusies daarvan neer of hang ze op.
B) Eindpunt = jullie ideale situatie. Hierover hebben jullie in sessie 3 misschien materiaal verzameld. Of jullie hebben in sessie 4 jullie (aangescherpte) visie geformuleerd. Leg de conclusies daarvan neer of hang ze op.

Trek samen door de jungle van start- naar eindpunt aan de hand van 7 onmisbare survivaltools!

Snel opwarmrondje: 5 minuten	**Lucifers**	***Junglefever!* Ik raak in vuur en vlam als ...** ▪ Maak één voor één deze zin af: 'Ik raak in vuur en vlam als ...' Wat zie jij graag in het plan van aanpak terug? ▪ Bijvoorbeeld zo: strijk om de beurt een lucifer af en praat (vurig!) door tot deze dooft
In duo's: 10 minuten	**Proviand**	**Wat hebben we nodig om van A naar B te komen?** ▪ Brainstorm: welke *acties* moeten we uitvoeren/wat moeten we doen om van A naar B te komen? ▪ Prioriteer: wat zijn, gezien onze huidige situatie, gewenste situatie en visie onze prioriteiten? (Bijvoorbeeld: ict-basisvaardigheden?) ▪ Elk duo presenteert op een flip-overvel een lijst met maximaal 5 prioriteiten aan het team: dit móét mee!

→

In team: 10 minuten	**Kompas**	**Waar gaan we onze pijlen op richten?** ▪ Hang de prioriteiten-flip-overvellen op en loop ze samen langs: wat zijn overeenkomsten, wat verschillen? ▪ Stel samen een top 10 prioriteiten vast ▪ Schrijf elke prioriteit op een los A4'tje (in de vorm van een pijl?)
Snel rondje: 5 minuten	**Zaklamp**	***Junglefever!* Mijn lampje gaat branden van experiment ...** ▪ Maak één voor één deze zin af: van welk experiment gaat bij jou een lichtje aan? ▪ Bijvoorbeeld zo: de expeditieleider schijnt steeds met een zaklamp op één teamlid (of geeft de zaklamp door) ▪ Conclusie: op welk(e) experiment(en) zetten we in? Schrijf ze op losse A4'tjes
In team: 10 minuten	**Routekaart**	**Brug slaan: welke stappen zetten we eerst, welke daarna?** ▪ Zet een route met tijdlijn uit van A naar B ▪ Verdeel de A4'tjes met prioriteiten en experimenten onder de teamleden ▪ Laat ieder teamlid ze ergens op de tijdlijn leggen ▪ Concludeer samen: welke stappen zetten we eerst? Welke daarna?
In subgroepjes: 5 minuten In team: 10 minuten	**EHBO-kit**	**Wat hebben we zéker nodig onderweg?** ▪ Elk subgroepje op flip-overvel: wat is er absoluut nodig om digitale geletterdheid (zie routekaart) aan te kunnen bieden: - Groepje 1: voor het team? - Groepje 2: voor de ict-infrastructuur? - Groepje 3: en verder? ▪ Bekijk samen de flip-overvellen en stel jullie prioriteiten vast
In team: 5 minuten	**Tent**	**Hoe zorgen we dat het plan staat (als een tent)?** Rond jullie jungletocht af met duidelijke conclusies: ▪ Wie werkt het plan uit in één overzichtelijk concept-document? ▪ Wat moet er daarna gebeuren, door wie, wanneer en hoe? ▪ Hoe monitoren we de voortgang van dit plan? ▪ Waar hebben we meer tijd voor nodig en wanneer plannen we deze in? **Tip: deel jullie plan van aanpak** Zet het resultaat van jullie 'jungletocht' op een aantrekkelijke manier in de cloud. Nodig bijvoorbeeld collega's uit om (specifieke delen van) het plan aan te vullen. Zo vergroot je het draagvlak voor jullie vervolgstappen!

Drie tips voor de 'survivalleider'

- Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een survivalgenoot dit doet!
- Bereid jullie jungletocht goed voor:
  - Zorg voor een ruimte met een startpunt A (huidige situatie) en eindpunt B (gewenste situatie). Presenteer daar de resultaten van eerdere sessies overzichtelijk en liefst visueel.
  - Zet een tijdlijn uit van A naar B met plakband of met een touw. Verdeel de tijdlijn bijvoorbeeld in drie stukken: 'korte termijn', 'middellange termijn' en 'lange termijn'. Hang liefst jaartallen of data aan de tijdlijn.
- Leg bijvoorbeeld (plaatjes van) de 7 onmisbare survivaltools (lucifers, proviand, kompas, zaklamp, kaart, EHBO-kit, tent) neer op verschillende plekken in het lokaal met materiaal voor de bijbehorende opdracht erbij.

PS. Maken jullie de jungletocht online? Gebruik break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen, zoals Miro of Padlet (in Padlet kun je eenvoudig een tijdlijn uitzetten).

Jullie survivallijstje

- ☐ Lucifers, zaklamp (eventueel: proviand, kompas, zaklamp, kaart, EHBO-kit, tent)
- ☐ Flip-overvellen + stiften
- ☐ A4'tjes (geknipt in de vorm van pijl?)
- ☐ Elementen die de sessie creatief aankleden (klamboe, tent, planten, camouflagekleding, oerwoudgeluiden?)

Meer inspiratie, tips en mooie voorbeelden?

Download het Handboek Digitale Geletterdheid.
Een schat aan inspiratie!

Verleng de jungletocht met ...

Heb je meer tijd dan 1 uur? Neem dan meer tijd voor de onderdelen 'Kompas', 'Routekaart' en 'EHBO-kit'.

OMG, juf, ik krijg maar 175 keer 'like'!

... of voelen jullie leerlingen zich ook zónder 'hartjes' rijk?

Hoe gaan jullie leerlingen om met de 'endorfineshotjes' op social media? Is hun eigenwaarde afhankelijk van *likes* & hartjes? Of ontwikkelen ze een eigen identiteit, zonder druk van populariteitspolls? Goed omgaan met social media vraagt om digitale geletterdheid.

Zijn al je collega's net zo *in love* met digitale geletterdheid als jullie team? Hoog tijd om de *hearts & minds* te winnen! Hoe?

Brainstorm met je 'salesteam' hoe je de markt kun veroveren en 'verkoop' digitale geletterdheid aan zo veel mogelijk collega's.

SESSIE 6 CREËER DRAAGVLAK

Duur van de *'sales-meet-up'*
60 minuten

Kernvraag Hoe creëren we draagvlak voor digitale geletterdheid (onze visie, ons plan van aanpak en de uitvoering ervan) bij alle betrokkenen?

Na deze sales-meet-up ... weten jullie: 'Zo gaan wij aan draagvlak werken binnen onze school. Zo maken we zo veel mogelijk docenten en betrokkenen enthousiast.'

Verleid met jullie kostbare marktwaar!

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Snel startrondje: 5 minuten	**Koopje!**	**Mijn beste 'verkooptruc' is ...** • Maak één voor één deze zin af: 'Ik maak collega's enthousiast over digitale geletterdheid door ...' • Houd allemaal een hartje omhoog als je de 'verkooptruc' liket
In duo's: 10 minuten	**I lóve it!**	**Ik ben verkocht ...** • Wat zijn voorbeelden op het gebied van digitale geletterdheid waarvan jij zegt 'Ik ben verkocht', oftewel: van welke voorbeelden word jij blij? • Waarom krijg je van deze voorbeelden energie? • Schrijf in tweetallen 3 goede voorbeelden op hartvormige A4'tjes • Hang alle harten bij elkaar en loop ze kort met het team langs
In team: 15 minuten	**Salestricks**	**Hoe 'verkopen' we digitale geletterdheid beter?** • Brainstorm samen over de vraag: hoe enthousiasmeren we collega's voor (onze plannen voor) digitale geletterdheid? Hoe creëren we (meer) draagvlak? • Plak post-its met alle ideeën op een flip-overvel

→

Quickscan in team: 5 minuten Drie subgroepjes: 10 minuten	**De markt op**	**Wie zijn al 'verkocht'? Wie (nog) niet?** • Maak 3 'marktkramen' en plak samen post-its met namen of groepen collega's: 1. Verkocht! - Wie zijn de trouwe voortrekkers op het terrein van digitale geletterdheid in jullie school? 2. Ik twijfel... - Wie kun je over de streep trekken: niet hevig geïnteresseerd, maar ook niet ongeïnteresseerd? 3. Ik koop 't niet! - Wie zijn sowieso niet geïnteresseerd? • Maak nu een subgroepje per marktkraam. Wat is er nodig om: 1. Verkocht! - de voortrekkers enthousiast te houden? 2. Ik twijfel... - de middenmoters verder te motiveren? 3. Ik koop 't niet! -de niet-geïnteresseerden ook mee te krijgen? • Plak de ideeën die jullie samen tijdens de opdrachtronde 'Salestricks' verzamelden nu bij jouw marktkraam. Vul aan met nieuwe ideeën.
Per subgroepje: 1 minuut	**Salespitch**	• Kies per groepje jullie beste idee 'De markt op' • Houd een korte 'salespitch' bij jouw marktkraam. Overtuig elkaar (en jouw doelgroep) alsof je een echte marktkoopman bent!
In team: 10 minuten	**Deal!**	**Wat ligt er in jullie winkelmandje?** Trek samen conclusies uit alle ideeën uit deze sessie: • Welke (projectmatige) kleine stapjes kunnen we zetten om mensen te enthousiasmeren? • Welke concrete 'sales-acties' zetten we in gang? Wie doet wat, wanneer en hoe? • Waar hebben we meer tijd voor nodig en wanneer plannen we deze in? Sluit jullie sales-meet-up af: wat heeft jouw hart geraakt in deze sessie? Eén woord! **Tip: zet kleine stapjes** Draagvlak creëren vraagt om kleine stapjes waarop je samen kunt reflecteren: wat gaat goed en waar lopen we tegenaan? En durven we hierin open te zijn naar elkaar? Bespreek dit soort vragen per project, bijvoorbeeld als je meedoet aan de Week van de Mediawijsheid.

Drie tips voor de 'sales-manager'

- Zorg voor een positieve sfeer. Sales is niet 'vies', het is een spel en uitdaging! Natuurlijk kun je nooit iedereen in school winnen voor digitale geletterdheid, maar we streven samen naar een goede opbrengst. Maak dit doel vooraf duidelijk aan het team.
- Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een sales-collega dit doet.
- Bereid jullie sales-meet-up goed voor. Bijvoorbeeld zo:
  - Knip A4'tjes in de vorm van harten.
  - Maak drie plekken voor 'marktkramen'.
  - Trek allemaal je beste 'sales-outfit' aan en leef je in!

PS. Gaan jullie online op de sales-toer? Gebruik break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

Jullie sales-list

- [ ] Kleine harten uit rode blaadjes geknipt
- [ ] Stapel A4'tjes in vorm van harten geknipt
- [ ] Flip-overvellen + stiften
- [ ] Post-its
- [ ] Elementen die de sessie creatief aankleden (kassa, winkelmandjes, chocoladegeld?)

Verleng de sales-meet-up met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Vraag teamleden om te denken aan een grote aankoop die ze onlangs hebben gedaan: waarom vielen ze voor dit product of dienst? Wat waren hun 'koopmotieven'? En wat betekent dat voor het verleiden van collega's om digitale geletterdheid te 'kopen'?

AUW, meneer, mijn werkstuk is zomaar weg!

... of krijgen jullie leerlingen Eerste Hulp Bij Digipech?

Snappen jullie leerlingen hoe je bestanden slim opslaat? Niet alle ouders kunnen Eerste Hulp Bij Digipech geven. Om straks mee te komen in de samenleving zijn ict-basisvaardigheden van leerlingen een *must*.

Hebben jullie een plan van aanpak (zie ook sessie 5) en ga je met digitale geletterdheid aan de slag?

Zet kleine stapjes en experimenteer. Kijk eerst: hoe kunnen we digitale geletterdheid integreren in bestaande vakken? Ga digidokteren met je team en ontdek nieuwe recepten en wonder-middelen voor een digital cure. Eerste Hulp Bij On-digi-geletterdheid (EHBO)!

SESSIE 7 INTEGREER IN BESTAANDE VAKKEN

Duur van het 'dokterssconsult'
60 minuten

Kernvraag Hoe integreren we digitale vaardigheden in de bestaande vakken? In het primair onderwijs kan dat bijvoorbeeld in vakken als rekenen, taal of wereldoriëntatie. In het voortgezet onderwijs bijvoorbeeld in vakken als kunst, burgerschap, wiskunde, ict en Nederlands.

Na het 'consult' ... weten jullie:
'Zo voegen we digitale vaardigheden toe aan deze bestaande vakken.'

Ga samen digidokteren!

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Snel startrondje: 5 minuten	**Wonder-pillen!**	**Mijn wondermiddel is ...** ▪ Maak één voor één deze zin af: 'Mijn wondermiddel om digitale geletterdheid te integreren in een les/vak is ...' Oftewel: wat werkt snel, makkelijk en goed? ▪ Geef bijvoorbeeld een bak met snoepjes (smarties?) aan elkaar door en slik na jouw tip een 'wonderpil'
Inventariseer in team: 10 minuten	**Onze diagnose**	**Stel samen een snelle diagnose voor de huidige vakken** Maak drie flip-overvellen, iedereen roept: 1. Eenvoudig toevoegen – Aan welke vakken kunnen we digitale vaardigheden eenvoudig toevoegen door ict in te zetten bij de verwerking van de lesinhoud? Denk bijvoorbeeld aan: – informatie zoeken op internet, – verslag doen in de vorm van een filmpje, – een inhoudsopgave maken bij een werkstuk, etc. 2. Uitbreiden met leerdoel – Welke bestaande lessen of projecten kunnen we uitbreiden met een leerdoel digitale geletterdheid? Waar kunnen we een 'digitaal luikje' openzetten? 3. Generieke vaardigheden – Hoe leren we onze leerlingen generieke vaardigheden aan, die ze in alle vakken kunnen toepassen? Oftewel: hoe zorgen we voor transfer tussen de vakken?

→

Individueel: 10 minuten In team: 10 minuten	**Nieuwe recepten schrijven**	**Welk nieuw recept is nodig voor welk vak?** ▪ Maak aparte flip-overvellen of tafels met 'Recept 1', 'Recept 2', etc. voor de vakken, lessen of projecten die jullie benoemden in 'Onze diagnose' ▪ Brainstorm eerst individueel: hoe kun je dat concreet doen? Plak post-its met je ideeën op de flip-overvellen ▪ Loop samen de vellen langs en verrijk elkaars ideeën NB. Wijs aan ieder flip-overvel een 'arts-assistent' toe die het recept na afloop van de sessie verder uitschrijft
Vier subgroepjes: 10 minuten In team: 10 minuten	**Verband-middelen**	**Hoe zorgen we voor samenwerkingsverbanden & middelen?** Beantwoord per groepje een specifieke vraag: 1. Groepje Buitenwereld – Waar kunnen we samenwerken met de buitenwereld: ouders, bedrijven, maatschappelijke organisaties, culturele instellingen? 2. Groepje Scholen – Waar kunnen we samenwerken met andere scholen (bv. basisschool met een middelbare school, middelbare school met een mbo, hbo of universiteit)? 3. Groepje Bijscholing – Op welke gebieden zijn we zelf nog niet bekwaam en hebben we bij- of nascholing nodig? 4. Groepje Middelen – Welke (ict-)middelen hebben we verder nodig? ▪ Schrijf per groepje je conclusies bij de betreffende vakken of projecten op de flip-overs die al hangen. Noteer algemene conclusies op een extra flip-overvel 'Algemeen' ▪ Wissel in het team jullie conclusies per thema uit; de andere groepjes vullen aan
In team: 4 minuten	**EHBO!**	**Waar gaan we direct mee aan de slag?** Rond af met duidelijke conclusies: ▪ Welke recepten (en wondermiddelen) gaan we uitproberen? ▪ Welke concrete acties zetten we in gang? ▪ Wie doet wat wanneer en hoe? ▪ Waar hebben we meer tijd voor nodig en wanneer plannen we deze in? **Tip: taalonderwijs & digitale geletterdheid** Taalonderwijs leent zich goed voor integratie met digitale geletterdheid. Een mooi voorbeeld is het traject App Noot Muis waarin leerlingen in het primair onderwijs taal leren.
Snel eindrondje! 1 minuut	**Huis-middeltje!**	Sluit jullie digidoktersessie af met drie kniebuigingen (of andere gezonde gymnastiekoefeningen). Maak een supersnel eindrondje met de vraag: van welk huismiddeltje in deze sessie ben jij direct opgeknapt? Eén woord!

Drie tips voor de ‘digidokter’

- Een uur is kort. Deze sessie is bedoeld om een eerste snelle concretisering per vak of project te maken samen met het team. Vertel vooraf dat jullie samen een aanzet doen voor ‘nieuwe recepten’ en dat iedereen na afloop een of twee recepten verder uitwerkt.
- Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een doktersassistent dit doet!
- Bereid jullie doktersbezoek goed voor. Bijvoorbeeld zo:
  - Schrijf alvast de koppen + vragen bovenaan flip-overvellen (zie ‘Onze diagnose’ en ‘Verbandmiddelen’) en hang deze op.
  - Kleed de ruimte ‘medisch’ aan: kan het in een biologielokaal?

PS. Doen jullie het doktersconsult online? Gebruik break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

In jullie EHBO-koffer

- ☐ Een bak met ‘pillen’ (snoepjes!)
- ☐ A4’tjes
- ☐ Flip-overvellen + stiften
- ☐ Post-its
- ☐ Elementen die de sessie creatief aankleden (doktersjas, pleisters, verbandmiddelen, stethoscoop, EHBO-koffer?)

Breid jullie doktersbezoek uit met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Besteed dan meer tijd aan de concrete uitwerking van de ‘Nieuwe recepten’. Wat zijn de werkzame bestanddelen? Wat zijn mogelijke bijwerkingen? Hoe kun je die voorkomen? Is er ook een simpel huismiddeltje voorhanden in plaats van een duurder medicijn? Waar kunnen we pleisters plakken?

Leerlingen speel-bal van sociale media?

... of lezen jouw leerlingen nog wel eens een complete pagina?

Is de concentratieboog van jullie leerlingen nog maar de lengte van een TikTok-filmpje? Om straks volwaardig deel te nemen aan de samenleving hebben leerlingen goede lees- en digitale vaardigheden nodig.

Hebben jullie op school digitale geletterdheid geïntegreerd in bestaande vakken en projecten (zie sessie 7)? Of zijn jullie klaar voor de volgende stap: digitale geletterdheid aanbieden als apart vak? Sluit dan aan bij bestaande leerlijnen en 'speel' ermee. Zo win je tijd en scoor je sneller. Speel de bal met je team en scoor in 1 uur (binnen de lijnen)!

SESSIE 8 START APARTE LEERLIJNEN

Duur van de 'wedstrijd'
60 minuten

Kernvraag Bij welke bestaande leerlijnen digitale geletterdheid kunnen we aansluiten? En hoe doen we dat?

Na het balspel ... weten jullie:
'Bij deze bestaande leerlijnen sluiten we aan en wel zo ...' Jullie brengen de bal aan het rollen!

Speel samen de bal!

AAN DE SLAG MET JE TEAM

Snel inspelen: 5 minuten	**Ingooien!**	**Ik geef een hoge score als ...** ▪ Zet een bak/goal neer. Iedereen krijgt 1 balletje ▪ Gooi om de beurt met het balletje richting de goal ▪ Scoor je? Beantwoord dan deze vraag: wanneer scoort een leerlijn digitale geletterdheid hoog bij jou? Oftewel: aan welk criterium moet zo'n leerlijn voldoen? Maximaal 1 zin!
In subgroepjes: 15 minuten	**Speelvelden**	**Wat zijn bestaande speelvelden?** ▪ Maak 4 groepjes. Elk groepje bekijkt een voorbeeldleerlijn po-vo op het Vakportaal Digitale Geletterdheid van SLO: 1. Groepje ict-basisvaardigheden 2. Groepje informatievaardigheden 3. Groepje mediawijsheid 4. Groepje computational thinking ▪ Trek conclusie per groepje: past deze voorbeeldleerlijn bij onze visie en ons plan van aanpak? **Tip: sluit aan bij bestaande leerlijnen** Wij adviseren scholen om zich aan te sluiten bij de leerlijnen po-vo op het Vakportaal Digitale Geletterdheid van SLO. Maar je kunt natuurlijk ook een andere leerlijn kiezen. Op Wikiwijs is een uitgebreid overzicht te vinden van de leerlijnen die op dit moment beschikbaar zijn.

Per groepje: 2 minuten Scoren: 2 minuten In team: 10 minuten	**Oefen-wedstrijdje**	**Welke leerlijn scoort het beste?** ▪ Elk groepje presenteert de conclusies in het team. Beargumenteer goed waarom je deze conclusie trekt. ▪ Zet bij elk groepje een bak/goal neer. Iedereen krijgt vier balletjes om te verdelen over de goals. Schiet, leg of gooi bij het fluitsignaal! ▪ Tel de goals: welke leerlijn of leerlijnen scoren het best? ▪ Trek samen eindconclusies: – Bij welke leerlijnen kunnen wij aansluiten? – Of voegen we leerlijnen samen in een nieuw vak dat zich concentreert op de onmisbare basisvaardigheden? Voorbeeld: scholen voegen ict-basisvaardigheden en informatievaardigheden samen in nieuwe vakken als 'Leren voor de toekomst', 'Design & Innovation', 'Mediawijsheid' of 'Digitale geletterdheid'
Individueel: 10 minuten In team: 10 minuten	**Zelf aan de bal!**	**Hoe maken we er ons eigen spel van?** ▪ Plak individueel post-its met ideeën op 3 flip-overvellen: 1. Onze eigen spelregels – Wat is nodig om een vertaling te maken van de gekozen leerlijn(en) die aansluit op de visie en werkwijze van onze school? Werk bij meerdere leerlijnen met een flip-overvel per leerlijn 2. Ons eigen speelveld – Welk leerplatform of digitaal portfolio gebruiken we hiervoor? 3. Onze eigen bal – Kiezen we voor een lesmethode en hoe zetten we die in? ▪ Trek per onderwerp conclusies in het team
In team: 5 minuten	**Goal**	**Welke zaken koppen we direct in?** Rond af met duidelijke conclusies: ▪ Welke leerlijn of leerlijnen kiezen we? ▪ Wat gaan we aanpassen? ▪ Wie doet wat wanneer en hoe? ▪ Waar hebben we meer tijd voor nodig en wanneer plannen we deze in? **Tip: compleet nieuwe leerlijn maken** Je kunt uit deze sessie ook concluderen dat jullie een eigen nieuwe leerlijn willen ontwikkelen. Bedenk: dat is veel werk. Voorbeelden zijn 'Grote Denkers', 'Logica en Argumentatieleer' en 'Lifestyle Informatics' van het Hyperion Lyceum in Amsterdam. Een bruikbare methode om zelf een leerlijn of lessenserie te ontwikkelen is het zogenoemde 'backward design'. Een ander model is ADDIE (Analysis, Design, Development, Implementation en Evaluation). SLO legt uit hoe dit werkt.
Snel eindrondje: 1 minuut	**Winnaar!**	**Ik kreeg een winnaarsgevoel van ...** Sluit jullie sessie af met een balspel. Gooi elkaar de bal toe in een supersnel eindrondje. Ieder teamlid beantwoord in één woord de vraag: waarvan kreeg je in deze sessie een 'winnaarsgevoel'?

Drie tips voor de 'aanvoerder'

- Een uur is kort. Deze sessie is bedoeld om te kiezen voor een of meer bestaande leerlijnen en een plan te maken: wat willen we aanpassen voor onze school? Deel dit doel vooraf met je team.
- Bewaak de tijd nauwkeurig, of zorg dat een medespeler dit doet!
- Bereid het balspel goed voor. Bijvoorbeeld zo:
  - Schrijf bovenaan een aantal flip-overvellen alvast de thema's.
  - Kleed de ruimte sportief aan: kan het in een gymzaal?

PS. Spelen jullie het balspel online? Gebruik break-outrooms, een digitaal whiteboard, polls en een tool om digitaal ideeën te verzamelen (bijvoorbeeld Padlet of Miro).

Breid jullie balspel uit met ...

Heb je meer dan 1 uur tijd? Besteed dan meer tijd aan het onderdeel 'Oefenwedstrijdje' en 'Zelf aan de bal'. Wat zouden jullie concreet allemaal toevoegen of veranderen als je een leerlijn zelf gaat aanpassen?

Lijstje voor in de sporttas

- ☐ Een voetbal
- ☐ Tennisballen of pingpongballen x het aantal teamleden
- ☐ Twee bakken die als 'goal' kunnen dienen
- ☐ Scheidsrechtersfluitje
- ☐ A4'tjes
- ☐ Flip-overvellen + stiften
- ☐ Post-its (in de vorm van een bal?)
- ☐ Elementen die de sessie creatief aankleden (sportkleding, speelveld?)

Colofon

TEAMWERK is een publicatie van Kennisnet

Coördinatie: Nadia Demaret, Remco Pijpers en Madwi Ratchasing
Concept & tekst: Petra Boers - Buro Vonkstof
Grafisch ontwerp & beeld:
Suzanne Hertogs, Anne de Laat - Ontwerphaven

Over Kennisnet
Goed onderwijs legt de basis voor leven, leren en werken en daagt leerlingen en studenten uit om het beste uit zichzelf te halen. Dat vraagt om onderwijs dat inspeelt op sociale, economische en technologische ontwikkelingen. Kennisnet ondersteunt besturen in het primair onderwijs (po), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) bij een professionele inzet van ict en is voor scholen de gids en bouwer van het ict-fundament.

Kennisnet wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Sommige rechten voorbehouden
Hoeveel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en uitgever van Kennisnet geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

CC BY NC ND

Kennisnet
Postbus 778
2700 AT Zoetermeer

Bel: 0800 – 321 22 33
E-mail: support@kennisnet.nl
kennisnet.nl

Wil je meer weten over hoe het brein werkt en hoe wij leren?

Onderstaande bronnen hebben wij gebruikt voor deze serie Teamwerk Digitale Geletterdheid.

- Dirksen, G., Boer, M de, Möller, H & Willemse, J. (2014) *Breindidactiek. Helpen leren met breinkennis*. Amersfoort: Uitgeverij Synaps.
- Medina, J. (2014) *Brain Rules (Updated and Expanded): 12 Principles for Surviving and Thriving at Work, Home, and School.* Pear Press.
- Scherder, E. (2018) *Laat je hersens niet zitten.* Amsterdam: Atheneum – Polak & Van Gennep

Meer inspiratie, tips en mooie voorbeelden?

Download het **Handboek Digitale Geletterdheid**!
Een schat aan inspiratie.